

Český abstract

Hledání národního architektonického stylu v habsburské Střední Evropě 1890–1920

Národní hnutí a architektura na přelomu století

Středoevropská národní hnutí na počátku 20. století významně zasáhla také do architektury. Ve jménu národních idejí docházelo ke snahám o vytvoření specificky národního architektonického slohu, který by reflektoval unikátní národní charakter. Historikové architektury, inspirováni vývojem na poli sociálních a kulturních dějin, se výzkumu vlivu nacionalismu na architekturu věnují od 90. let minulého století. Politický a mocenský vzestup evropských národních hnutí před První světovou válkou a souběžný posun od historismu k secesi v architektuře se stal v tomto smyslu jedním z nosných témat. Zpracování však v drtivé většině zůstávalo limitováno na konkrétní národní hnutí. Tato práce se pokouší překonat dominanci národní perspektivy. S využitím metodologie komparativních dějin souhrnně zpracovává tři případové studie.

Na přelomu století maďarská, polská i česká inteligence usilovala o vytvoření národně specifické architektury. V Maďarsku příhodné politické uspořádání umožnilo rychlé a široké přijetí národního stylu, vycházejícího ze secesní estetiky a spojovaného zejména s architekty Ödönem Lechnerem či Bélou Lajtou. V polském a českém případě k rozvinutí národního stylu došlo až po osamostatnění po roce 1918. V Polsku se jednalo o eklektickou formu historismu, zatímco v průmyslovém Československu statut národního slohu získal radikálně modernistický rondo-kubismus. Na rozdíl od svých polských a maďarských protějšků, čeští architekti věnovali výrazně menší prostor recepci lidové architektury.

Závěrem je možné konstatovat, že utváření národního slohu záviselo na podpoře a politické síle národního hnutí, která v polském a českém případě zpočátku nebyla dostatečná. Rozdílnost v estetice jednotlivých národních stylů vyplývá zejména z rozdílného stupně industrializace a urbanizace.